

Det är givetvis angeläget att man inte genom ändringar i affärstidslagstiftningen försämrar de anställdas arbetstider och arbetsförhållanden. Denna fråga bör emellertid inte regleras genom affärstidslagen utan genom arbetstidslagstiftningen och efter överenskommelse med de anställdas organisationer. Man kan nog också förutse att en spridning av arbetstiden i framtiden kommer att bli ganska allmän.

Av det anförda framgår att vi anser att affärstidslagstiftningen inte bör bibehållas, varför propositionen bör avslås.

Med hänvisning till det anförda hemställes,

att riksdagen måtte avslå proposition nr 144 med förslag till affärstidslag; samt

att riksdagen måtte besluta upphäva butikstängningslagen av den 21 juli 1948 (nr 608) från den 1 januari 1967.

Stockholm den 22 november 1966

Elvy Olsson (cp)

Axel Wikberg (cp)

Nr 791

Av herr Wallmark och herr Hansson, Gustaf Henry, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 144, med förslag till affärstidslag.

(Lika lydande med motion nr 966 i Andra kammaren)

Åtskilliga remissinstanser har avstyrkt affärstidsutredningens förslag till affärstidslag. Man har därvid i allmänhet ansett att den nu gällande butikstängningslagen bör upphävas och ett fritt system införas med avseende på affärstider.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 144 urskils förutom denna grupp av remissinstanser ytterligare två grupper med hänsyn till deras inställning till hit-hörande spörsmål. Båda grupperna godtar i princip utredningens förslag, men i det ena fallet uttalas att regleringen bör slopas efter en övergångstid.

Den sistnämnda ståndpunkten överensstämmer i så måtto med departementschefens uppfattning som Kungl. Maj:ts förslag till lag getts en begränsad giltighetstid. De skäl som departementschefen åberopat för att inte omedelbart upphäva affärstidsregleringen kan sammanfattningsvis sägas innebära följande.

En direkt övergång till ett fritt system skulle

1. få vissa oförmånliga verkningar för konsumenterna,

2. leda till sociala problem för småbutiksinnehavare,
3. innebära vissa olägenheter för de affärsanställda.

1. Det framhålls i propositionen att ett system med fria affärstider eventuellt skulle kunna föra med sig högre varupriser. På den punkten uttalar sig emellertid departementschefen mycket försiktigt, och affärstidsutredningen anser för sin del det över huvud taget svårt att ange om höjda priser skulle bli fallet. I och för sig resulterar ett längre öppethållande vid tidpunkter då övertidsersättning kommer i fråga i ökade personalkostnader. Det kan å andra sidan förutsättas att detaljhandeln på ett smidigt sätt söker anpassa sig till de ändrade förhållanden som regleringens upphävande kan komma att föranleda. Detta förutsätter att öppethållandets längd och tidsmässiga förläggning beräknas med hänsyn till konsumentinriktningen och övriga faktorer av betydelse för rörelsens ekonomiska resultat. Härigenom skulle detaljhandelns företagsekonomiska överväganden komma att vila på rationellare grunder än vad ett agerande inom ramen för en affärstidsreglering medger. Den omständigheten torde i själva verket utgöra ett incitament till en för konsumenternas vidkommande gynnsam prisutveckling. Ett förnekande härav vore enligt vår mening detsamma som att underskatta detaljhandelns förmåga och initiativkraft.

2. Som bl. a. Stockholms handelskammare anför skulle det alltid för olika butiksenheter »finnas en tidpunkt efter vilken det inte lönade sig att hålla öppet, helt enkelt därför att omkostnaderna översteg försäljningsintäkterna». De speciella problem som härvid uppstår för småbutiksinnehavaren bör inte överbetonas, bl. a. i beaktande av de möjligheter som står till buds att variera affärstiderna. Såväl utredningen som departementschefen framhåller att personalkostnaderna kan hållas nere genom att kompensera längre affärstid på kvällarna med att hålla stängt t. ex. vissa förmiddagar. Härigenom kan även affärsinnehavarens totala arbetstid begränsas. Vi vill i det sammanhanget erinra om att redan Kungl. Maj:ts förslag rörande utsträckt öppethållande ger upphov till vissa anpassningsproblem för den enskilde butiksinnehavaren. Dessa torde sannolikt inte bli nämnvärt större vid ett upphävande av affärstidsregleringen. Härutöver bör nämnas de s. k. närhetsbutikernas klart uttryckta behov av att smidigt kunna anpassa sig till konsumenternas önskemål i fråga om öppethållande. Detta talar för ett system med fria affärstider, såvitt småbutiksinnehavarens problem är i fråga. Detta spörsmål bör enligt vår mening även beaktas med utgångspunkt från närhetsbutikernas betydelsefulla funktion, då det gäller att underlätta för åldringar och handikappade att själva ombesörja sina inköp.

3. Bl. a. Handelsanställdas förbund pekar på vissa olägenheter för de affärsanställda som ett fritt system skulle ge upphov till. Det framhålls att möjligheterna för personalen att på facklig väg få kompensation för oekväm arbetstid är osäkra med hänsyn till att den fackliga organisations-

graden är låg och att endast en liten del av företagen i branschen är bundna av kollektivavtal.

Beträffande de grupper som berörs av avtal slutna av de anställdas fackliga organisation torde övergångsproblemen kunna lösas på ett för berörda parter tillfredsställande sätt. Det finns även anledning förutsätta att de uppgörelser som här träffas kommer att få genomslagskraft på hela detaljhandelsområdet. Detta torde i väsentlig grad komma att uppväga de nackdelar som den förhållandevis låga fackliga organisationsgraden innebär.

Vi har i det föregående närmare belyst departementschefens motiveringar för en fortsatt affärstidsreglering. Vi anser oss därmed ha påvisat att en omedelbar övergång till ett fritt system inte skulle medföra de betydande olägenheter som angivits i propositionen. Däremot kan enligt vår mening tungt vägande skäl för ett upphävande av regleringen åberopas. Den snedvridna konkurrenssituation, som under alla förhållanden måste följa av en lagstadgad begränsning av detaljhandels öppethållande, accentueras av det system med dispensgivning som vid ett genomförande av Kungl. Maj:ts förslag fortfarande kommer att tillämpas. Oavsett vilken utformning urvalskriterierna får kan det inte undvikas att vissa affärer eller viss verksamhet blir otillbörligt gynnade.

Redan den omständigheten utgör enligt vår mening ett sakligt motiverat argument för affärstidsregleringens upphävande. Härutöver bör emellertid konsumentintressena tas med i bilden. Med hänsyn till gjorda konsumentundersökningar drar t. ex. departementschefen den slutsatsen, att butikerna i större omfattning än för närvarande skulle komma att hålla öppet på kvällarna om affärstidsregleringen upphörde. Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor talar för sin del om en fortsatt stelhet i affärstidens anpassning till kundönskemålen, även om bestämmelserna om affärstiderna liberaliseras i enlighet med utredningens förslag.

Vi betraktar det av Kungl. Maj:t föreslagna regleringssystemet som en konkurrens- och utvecklingshämmande faktor till stor nackdel för detaljhandels drift- och investeringsplanering. Mot bakgrunden härav kan ett rationalitetskrav uppställas, som talar för en omedelbar övergång till ett system med fria affärstider. Vi anser även att så bör ske. Den nuvarande butikstängningslagen bör således upphävas och ersättas med ett fritt system med avseende på affärstider fr. o. m. den 1 januari 1967. Vi yrkar följaktligen avslag på Kungl. Maj:ts förslag till affärstidslag.

Under åberopande av det anförda hemställas,

att riksdagen med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 144 måtte besluta att butikstängningslagen den 21 juli 1948 (nr 608) upphävs fr. o. m. den 1 januari 1967.

Stockholm den 22 november 1966

Gunnar Wallmark (h)

Gustaf Henry Hansson (h)